

POSTANOWIENIE

Dnia 30 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Maria Szczepaniec (sprawozdawca)

Protokolant starszy inspektor sądowy Mariusz Pogorzelski

w sprawie **sędzi Sądu Najwyższego X.X.**

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 30 maja 2023 roku sprawy z powodu zażaleń: Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prokuratora Krajowego na zarządzenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2020 r. o odmowie przyjęcia zażalenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, sygn. akt RD [...] oraz na zarządzenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2020 r. o odmowie przyjęcia zażalenia Prokuratora Krajowego, sygn. akt RD [...], na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k., 466 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 459 § 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 10 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym w zw. z art. 128 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych,

postanowił:

1. zmienić zaskarżone zarządzenie z 22 września 2020 r. i przyjąć zażalenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 2020 r., na postanowienie Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2020 r. o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, do rozpoznania;
2. zmienić zaskarżone zarządzenie z 22 września 2020 r. i przyjąć zażalenie Prokuratora Krajowego z 14 sierpnia 2020 r., na postanowienie Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2020 r. o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 7 lipca 2020 r (sygn. akt RD [...]), Rzecznik Dyscyplinarny Sądu Najwyższego odmówił wszczęcia postępowania dyscyplinarnego w sprawie, w której Kolegium Sądu Najwyższego uchwałą z [...] .., Nr [...] .., wystąpiło z żądaniem podjęcia czynności wyjaśniających dotyczących sędziego Sądu Najwyższego X.X.

Postanowienie to zostało wydane w oparciu o art. 76 § 4 w zw. z art. 10 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej u.s.p.) w zw. z art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.

Zażalenie na to postanowienie złożył 6 sierpnia 2020 r., Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, zaskarżając je w całości na korzyść sędziego Sądu Najwyższego X.X. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia przez przyjęcie, że podstawę jego wydania stanowi przepis art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w. zw. z art. 128 u.s.p. w zw. z art. 10 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym (dalej: u.SN), a opisane w nim zachowanie nie zawiera znamion przewinienia służbowego stanowiącego uchybienie godności urzędu.

Zarządzeniem z 22 września 2020 r., sygn. akt RD [...], Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego odmówił przyjęcia zażalenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego jako niedopuszczalnego z mocy ustawy.

W uzasadnieniu zarządzenia Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego wskazał, że Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, działający jako jeden z organów wymienionych w art. 76 § 1 u.SN, nie jest stroną postępowania, a tym samym nie może posiadać statusu oskarżyciela publicznego uprawnionego do wnoszenia środka odwoławczego na korzyść sędziego, w stosunku, do którego odmówiono wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

W ocenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego, na etapie czynności wyjaśniających rola Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego wyczerpuje się w żądaniu wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Oznacza to, że przysługujące Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego uprawnienie do zaskarżenia postanowienia o odmowie wszczęcia tego postępowania ma charakter

jednokierunkowy. Nie wydaje się, aby z przysługującego temu organowi uprawnienia do żądania wszczęcia postępowania dyscyplinarnego można było wyprowadzić prawo do żądania od Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego, by nie wszczynał postępowania z przyczyn dalej idących niż te, które zachodzą w jego ocenie. W tym zakresie pozycja procesowa organów wskazanych w art. 76 § 1 u.SN odpowiada raczej pozycji instytucji państwowej wymienionej w art. 305 § 4 k.p.k., która złożyła zawiadomienie o przestępstwie i którą ustawodawca wyposażył w uprawnienie do wnoszenia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa i na postanowienie o jego umorzeniu.

Zastępca Rzecznika podkreślił, że gdyby nawet nie podzielić powyższego stanowiska i przyznać Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego prawo do wniesienia środka odwoławczego na korzyść sędziego (art. 425 § 4 k.p.k.), to nie aktualizowałoby się ono w odniesieniu do złożonego zażalenia. Nie miałoby ono charakteru samoistnego, lecz musiałoby być pochodną przysługującego sędziemu prawa do zaskarżenia orzeczenia (art. 425 § 1 k.p.k.). W obowiązującym stanie prawnym sędziemu nie przysługuje środek odwoławczy od wydanego przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. W tym zakresie nie znajduje odpowiedniego zastosowania przepis art. 459 § 3 k.p.k. przyznający zażalenie osobie, której postanowienie bezpośrednio dotyczy, o ile kwestia ta nie została uregulowana odmiennie w ustawie. W przypadku postanowienia odmawiającego wszczęcia postępowania dyscyplinarnego sytuacja taka nie zachodzi, gdyż przepis art. 76 § 4 u.SN zawiera zamknięte wyliczenie podmiotów, którym przysługuje zażalenie i nie wymieniono w nim sędziego, którego dotyczy postanowienie Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego (zarządzenie k. 6-9).

Pismem z 30 września 2020 r., zażalenie na to zarządzenie wniósł Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, zaskarżając je w całości.

Zaskarżonemu zarządzeniu zarzucił rażącą obrazę przepisów prawa procesowego, która miała wpływ na treść orzeczenia, tj.:

1) art. 76 § 4 zd. 3 u.SN w zw. z § 1 tego artykułu poprzez jego niezastosowanie i uznanie, wbrew literalnej treści tego przepisu, że Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego nie przysługuje legitymacja do wniesienia zażalenia

na postanowienie Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających podjętych na żądanie Kolegium Sądu Najwyższego;

1. art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 465 § 1 k.p.k. w zw. z art. 10 § 1 i u.SN w zw. z art. 128 u.s.p. przez ich błędną wykładnię, skutkującą uznaniem, że zażalenie wniesione w dniu 6 sierpnia 2020 r. przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego na postanowienie Rzecznika Dyscyplinarnego z dnia 7 lipca 2020 r. o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego jest niedopuszczalne z mocy prawa.

Podnosząc te zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego zarządzenia i przyjęcie zażalenia wniesionego w dniu 6 sierpnia 2020 r. przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego na postanowienie Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2020 r. o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, do rozpoznania (zażalenie k. 10-17).

Od postanowienia z 7 lipca 2020 r (sygn. akt RD [...]) zażalenie wywiódł również Prokurator Krajowy, zaskarżając je w całości na korzyść Sędziego Sądu Najwyższego X.X. i wnosząc o jego zmianę, poprzez przyjęcie jako podstawy odmówienia wszczęcia postępowania dyscyplinarnego art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., zaś jako przyczyny - uznanie, że czyn nie zawiera znamion przewinienia dyscyplinarnego.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego zarządzeniem z 22 września 2020 r. odmówił przyjęcia tego zażalenia jako niedopuszczalnego z mocy ustawy.

W uzasadnieniu zarządzenia Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego uznał, że przysługujące Prokuratorowi Krajowemu uprawnienie do zaskarżenia postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego ma charakter jednokierunkowy („na niekorzyść”). W jego ocenie rola Prokuratora Krajowego i innych organów wymienionych w art. 76 § 1 u.SN, na etapie czynności wyjaśniających, sprowadza się tylko do żądania wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, co powoduje, że wątpliwa jest możliwość wyprowadzenia z tego uprawnienia legitymacji do żądania przyjęcia przez rzecznika dyscyplinarnego innych lub dalej idących przyczyn odmowy wszczęcia postępowania dyscyplinarnego niż te, które przyjmuje on za właściwe.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego wskazał także, że gdyby nawet nie podzielić jego stanowiska i przyznać Prokuratorowi Krajowemu prawo do wniesienia środka odwoławczego na korzyść sędziego, to nie mogłoby ono być samoistne, a „musiałoby być pochodną” prawa do takiego środka odwoławczego przysługującego sędziemu Sądu Najwyższego, któremu w obowiązującym stanie prawnym taki środek nie przysługuje. Dalej Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego stwierdził, że do takiego sędziego nie można odpowiednio stosować przepisu art. 459 § 3 k.p.k., przyznającego uprawnienie do zażalenia osobie, której postanowienie bezpośrednio dotyczy, o ile ta kwestia nie została uregulowana odmiennie w ustawie, a w przedmiotowej sprawie taka sytuacja nie zachodzi, albowiem przepis art. 76 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym zawiera zamknięte wyliczenie podmiotów uprawnionych do zażalenia, wśród których nie ma sędziego, którego dotyczy postępowanie (zarządzenie k. 6-8 akt I ZO 4/22).

Pismem z 2 października 2020 r., zażalenie na to zarządzenie wniósł Prokurator Krajowy, zaskarżając je w całości.

W oparciu o przepisy art. 437 § 1 i 2 k.p.k. i art. 438 pkt 2 k.p.k. w z art. 10 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym i w zw. z art. 128 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, zarządzeniu temu zarzucił obrazę przepisów postępowania, a mianowicie art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 76 § 1 i 4 u.SN, polegającą na niezasadnym uznaniu, w efekcie dokonania błędnej wykładni powyższych przepisów, iż złożone przez Prokuratora Krajowego zażalenie z dnia 14 sierpnia 2020 r. jest niedopuszczalne z mocy ustawy z uwagi na wskazany w nim kierunek, co miało istotny wpływ na treść zarządzenia.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego zarządzenia i przekazanie zażalenia Prokuratora Krajowego z dnia 14 sierpnia 2020 r. do rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izba Dyscyplinarna (zażalenie k. 9-15 akt I ZO 4/22).

Postanowieniem z 25 stycznia 2023 r., wydanym w sprawie o sygn. akt I ZO 4/22, połączono sprawy o sygn. akt I ZO 4/22 oraz I ZO 3/22, do wspólnego rozpoznania pod numerem I ZO 3/22 (postanowienie k 27).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenia zasługiwały na uwzględnienie z uwagi na trafność podniesionych w nich zarzutów.

Należy podkreślić, że zmiana lub uchylenie zarządzenia z uwagi na naruszenie przepisów postępowania może nastąpić jedynie wówczas, kiedy naruszenie mogło mieć wpływ na treść zarządzenia.

W niniejszej sprawie bezsporne jest, że zażalenia zostały wniesione odpowiednio, przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz przez Prokuratora Krajowego. Tym samym Rzecznik Dyscyplinarny odmawiając przyjęcia zażaleń dopuścił się uchybienia mogącego mieć wpływ na treść zaskarżonych zarządzeń. Oba zarządzenia wydane przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego, godzą w treść art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 465 § 1 k.p.k. w zw. z art. 10 § 1 i u.SN w zw. z art. 128 u.s.p. przez ich błędną wykładnię, skutkującą uznaniem, że zażalenie wniesione w dniu 6 sierpnia 2020 r. przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz zażalenie z dnia 14 sierpnia 2020 r., wniesione przez Prokuratora Krajowego, na postanowienie Rzecznika Dyscyplinarnego z dnia 7 lipca 2020 r. o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, są niedopuszczalne z mocy prawa.

W niniejszej sprawie Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego, nie mógł odmówić przyjęcia zażaleń na postanowienie z dnia 7 lipca 2020 r., gdyż wniesione przez Pierwszego Prezesa SN i Prokuratora Krajowego środki zaskarżenia były dopuszczalne na gruncie ustawy o Sądzie Najwyższym i zostały wniesione przez podmioty do tego uprawnione.

Zgodnie z treścią art. 76 § 4 zd. 1 i 3 u.SN, jeżeli Rzecznik Dyscyplinarny Sądu Najwyższego nie znajduje podstaw do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego na żądanie uprawnionego organu, wydaje postanowienie o odmowie jego wszczęcia. W terminie 30 dni od dnia doręczenia tego postanowienia każdemu organowi, o którym mowa w § 1, służy zażalenie do sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji.

Organ o jakim mowa w treści przepisu art. 76 § 4 u.SN, to zgodnie z art. 76 § 1 tej ustawy: Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Kolegium Sądu Najwyższego, Prokurator Generalny, Prokurator Krajowy. W tym miejscu podkreślić trzeba, że

możliwość wzruszenia decyzji o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie dotyczącej sędziego Sądu Najwyższego, przysługuje podobnie jak w przypadku zażalenia na postanowienie Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego o umorzeniu postępowania: Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego, Kolegium Sądu Najwyższego, Prokuratorowi Generalnemu oraz Prokuratorowi Krajowemu. Odpis postanowienia doręcza się także Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, któremu zażalenie na tę decyzję nie przysługuje (Adam Roch, „Rzecznik dyscyplinarny sędziów jako dominus litis postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego”, Prawo i Prokuratora, 2020 rok, Nr 4, str. 20).

Ponadto zaskarżone zarządzenia ignorują okoliczność, że na gruncie art. 76 § 4 u.SN pozycja Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, podobnie jak Kolegium Sądu Najwyższego, Prokuratora Generalnego i Prokuratora Krajowego, przypomina pozycję oskarżyciela publicznego na gruncie art. 425 § 4 k.p.k., który może wnosić środki oskarżenia zarówno na korzyść i na niekorzyść sędziego. Charakter zaskarżenia postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania nie jest zatem, jak wskazuje Zastępca Rzecznika - jednokierunkowy. Wynika to z samego brzmienia art. 76 § 4 u.SN, który nie przewiduje takiego warunku.

Tym samym uznać należało, że Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego, odmawiając przyjęcia zażaleń postąpił niewłaściwie. W ocenie Sądu Najwyższego oba zażalenia pochodzą od podmiotów uprawnionych, których legitymacja wynika wprost z art. 76 § 4 zdanie 3 u.SN. Przepis ten jest jasny i w ocenie Sądu Najwyższego stanowi podstawę do przyjęcia tych zażaleń do rozpoznania, niezależnie od przyjętego w nich kierunku zaskarżenia postanowienia z 7 lipca 2020 r.

Z tych względów orzeczono jak na wstępie.

[SOP]

[ał]

